

Árnyak a Bródy Sándor utcában

PUBLICISZTIKA - LIII. évfolyam 26. szám, 2009. június 26.

Több korábbi munkámban foglalkoztatott hatalom, politika és kultúra kapcsolata. Ezért is kezdtem el - az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára anyagának alapján - kutatni az italianisztika és a politika viszonyát az ötvenes évektől a hetvenes évek végéig. Segítségemre volt, hogy jóllehet az anyag több szereplőjét ismer(t)em - az egyik főszereplő, dr. Herczeg Gyula a nyolcvanas évek második felében és a kilencvenes évek legelején hét évig főnököm volt -, valamint az általam kutatott anyagban nem voltam érintve, nem kellett személyes elfogultságtól tartanom. Célom volt a tág értelemben vett szakma múltjának jobb megértése.

Az állambiztonsági szolgálatoknál csak a Budapesti Olasz Kultúrintézettről hét vaskos dosszié maradt fenn, mely töredékességében is jól tükrözi azt a kitüntetett figyelmet, amelyet az intézet tevékenységének, dolgozóinak szenteltek. Nemcsak az olasz nyelv és kultúra terjesztésének igen körülhatárolt mozgásteréről adnak képet, hanem az úgynevezett nyugati nyelvek és kultúrák helyzetére vonatkozó általánosabb következtetések levonására is lehetőséget nyújtanak. Jól szemléltetik azt a kettős beszédet, amely a szocializmus időszakában a nyugati nyelvekhez és kultúrákhoz való viszonyt jellemezte: a felszíni „tűrés” vagy néha egyenesen bátorítás mögött mindvégig működött az ellenséggéppel való küzdelem.